

24.06.2024

ORGALİM YATIRIMLARLA İLGİLİ TEMEL ÖNERİLERİNİ YAYIMLADI

Önümüzdeki AB Yasama Dönemi İçin Politika Önerileri

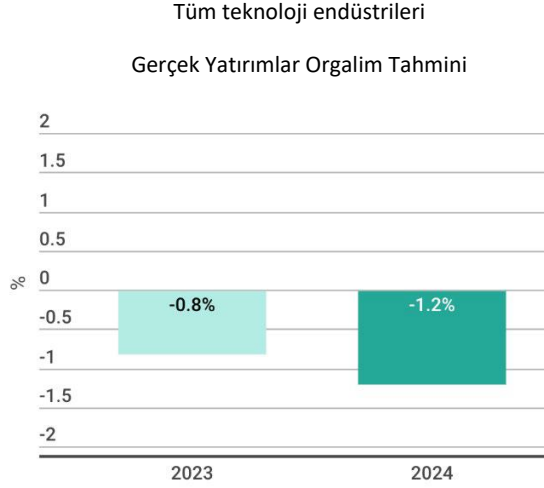
Teknolojik liderlik için küresel rekabet artarken Avrupa'da teknoloji endüstrilerine yapılan yatırımlar azalıyor. Avrupa'daki teknoloji işletmelerini Ar-Ge'ye ve yeni ürün / hizmetlere yatırım yapmaktan caydıran bir dizi faktör bulunuyor. Giderek daha kuralcı bir yasal çerçeve de dahil olmak üzere aşırı düzenleyici yükler ve mevcut AB finansal araçlarından yararlanmak için izlenmesi gereken karmaşık süreçler bunlardan birkaçını oluşturmaktadır. Buna ek olarak hem küresel düzeyde hem de AB üye devletleri arasında bir sübvansiyon yarışının risklerinden endişe duyuluyor. Mevcut yetersiz yatırım krizini tersine çevirmek ve AB'de bir sübvansiyon yarışının risklerini ele almak için, **uzun vadeli bir teknoloji yatırım vizyonu** geliştirmeli ve engelleri kaldıran, çerçeve koşullarını güçlendiren ve endüstrinin Avrupa'da gelişmesi için mümkün olan en iyi ortamı yaratan bir iklim oluşturulması yoluyla AB'nin yatırım ortamını canlandırılmalı.

Giriş

Avrupa'nın teknoloji endüstrileri, sürdürülebilir, iklim nötr bir ekonomiye ve dijital dönüşüme geçişi yönlendiren çözümler sunmaktadır. Bununla birlikte, teknolojik liderlik için artan küresel rekabet ve artan jeopolitik gerilimler karşısında, Avrupa'da teknoloji endüstrilerine yapılan yatırımlar azalmaktadır ve bu durum sektörün ikiz yeşil dönüşüm ve dijitalleşme için kolaylaştırıcı rolünü ciddi şekilde etkileyebilecektir. Enflasyon, faiz oranları, çoklu krizler, bazı sektörlerde azalan talep ve ağır bürokratik yükler içeren karmaşık bir düzenleyici çerçeve, karlılığı baskılamakta ve şirketler için önemli bir belirsizlik ortamı yaratarak yatırım yapma kabiliyetlerini engellemektedir. Ek olarak, artan enerji maliyetleri ve parçalanmış sermaye piyasaları gibi yapısal sorunlar, şirketler için yatırım ortamını daha da kötüleştirmektedir.

Rekabetçi ve dış şoklara karşı dirençli kalabilmek için işletmelerin Ar-Ge yatırımlarının yanı sıra yeni üretim yöntemlerine, ürünlere ve hizmetlere yatırım yapmaları gerekiyor. Bununla birlikte, belirsiz iş ortamı bazı şirketleri yatırım kararlarını yeniden düşünmeye zorluyor ve sonuç itibarıyla Avrupa'daki yatırımların ertelenmesine ve yavaşlamasına sebep oluyor. Nitekim, OECD verilerine göre 2000-2022 döneminde Ar-Ge yatırımlarının GSYİH'daki payı ABD'de %27 artarken Avrupa'da %16 artmış; Ar-Ge yatırımlarının Amerika kıtasında Avrupa'dan çok daha hızlı büyüdüğü tespit edilmiştir. Daha da büyük bir endişe kaynağı olarak, yatırım eksikliği nedeniyle COVID-19'un kalıcı etkisine ve daha kısıtlayıcı finansal koşullara bağlı olarak artan sayıda iflasa tanık olunmaktadır.

Grafik:1

Kaynak: Eurostat

Birden fazla krizin yaşandığı bir dönemde sanayiye desteklemek ve üçüncü ülkelerden gelen sübvansiyon önlemlerini dengelemek için, birçok üye devlette devlet yardımlarına artan bir bağımlılık olmuştur. Bazı durumlarda, devlet yardımları belirli şirketlerin üretim faaliyetlerini dışarıya taşımak yerine AB'de kurmalarına veya sürdürmelerine olanak tanırken, bazı durumlarda da şirketlerin teknoloji yatırımları için en iyi finansal koşulları sağlamak amacıyla farklı üye devletlerle pazarlık yaptıkları gözlemlenmiştir. İkinci durum üye devletler arasında daha fazla eşitsizlik, kaynakların verimsiz tahsisi ve tek pazar içinde çarpıklıklar yaratacak bir iç sübvansiyon yarışına yol açabilecektir.

Bu eğilimler devam ederse, uzun vadede sektörlerin rekabet gücünü ve dolaylı olarak Avrupa'daki iddialı net sıfır karbon ve yeşil dönüşüm hedeflerini ciddi biçimde etkileyecektir.

Avrupa'nın teknoloji endüstrilerindeki yatırımların canlandırılması

Mevcut yetersiz yatırım krizini tersine çevirmek için, sadece "stratejik" olarak kabul edilenlerin ötesinde yeni teknolojilere yatırım çekmek için elverişli bir ortam yaratmak çok önemli olacaktır. Bunun üç düzeyde gerçekleşmesi gerekecektir:

1. Genel yatırım koşulları
2. Özel yatırımlar
3. Kamu yatırımları

Genel Yatırım Koşulları

Yatırımcıların istikrarlı ve elverişli çerçeve koşullarına ihtiyacı vardır. Avrupa, hem inovasyon hem de uygulama aşamalarında teknolojik çözümlere yatırım yapmadan sürdürülebilirliği sağlayamaz. Son beş yılda AB, Yeşil Mutabakatı gerçekleştirmek ve Avrupa'daki kritik teknolojileri desteklemek için Net-Sıfır Sanayi Yasası (NZIA), Avrupa için Stratejik Teknolojiler Platformu (STEP) ve gelişmiş malzemeler girişimi gibi bir dizi girişim başlattı. Ancak, bu tür önlemler tek başına AB'nin yatırım koşullarını diğer bölgelerle rekabet edebilir hale getirmeyecektir. Bu önlemler genellikle ABD'deki Enflasyon Azaltma Yasası ile karşılaştırılır, ancak bu yasa genellikle şirketlere destek vermek söz konusu olduğunda çok daha verimli kabul edilmektedir.

AB'nin yatırım ortamı genel koşullarının, uyumlu ve uzun vadeli bir teknoloji yatırım politikasına dayalı olarak tamamen elden geçirilmesine ihtiyacı vardır:

➤ Özel yatırımı çeken çerçeve koşulların oluşturulması

Yatırımı serbest bırakmak için, herhangi bir strateji öncelikle çerçeve koşullarının iyileştirilmesine ve gözden geçirilmesine; özel yatırımların önündeki engellerin kaldırılmasına odaklanmalıdır. Temel önlemler arasında bürokrasiyi ve aşırı düzenlemeyi önemli ölçüde azaltmak, ortaklıkları genişleterek ve serbest ticaret anlaşmaları yaparak ticaretin önündeki engelleri azaltmak ve pazar alımını ve ölçeklenebilirliğini kolaylaştırmak için inovasyon dostu bir yasal çerçeve sağlamak yer almaktadır. Aşırı kuralcı bir yasal çerçeve, düzenleyici ortamın en son teknolojik gelişmelere uyum sağlarken daha az çevik olmasına sebep olur ve bu da pazara girişte engeller yaratır ve böylece yatırımları sınırlar.

➤ Uyumlu ve uzun vadeli bir teknoloji yatırım politikasının oluşturulması

Şu anda AB, üretimi ve ilgili teknolojileri desteklemeyi amaçlayan bir dizi yatırım aracı ve fona sahiptir. Bunların çoğu, COVID pandemisi de dahil olmak üzere son zamanlarda art arda gelen krizlere veya ABD Enflasyon Azaltma Yasası gibi diğer ekonomiler tarafından açıklanan yeni politikalara bir tepki olarak oluşturulmuştur. Bu enstrümanlar, "stratejik" olarak tanımlanan mikroçip, pil ve net sıfır teknolojileri gibi teknolojileri hedef aldı. Dış şoklara yanıt vermek kritik öneme sahip iken uzun vadeli bir teknoloji yatırım politikasına sahip olmak da işletmelere kesinlik sağladığı için son derece kritiktir. Uzun vadede, böyle bir vizyona sahip olmak Avrupa'nın stratejik hedefleri için önemli olan çok çeşitli teknolojilere, dar anlamda "stratejik" olarak nitelendirilmeler bile, büyük yeşil alan yatırımları ve kahverengi alan yatırımları için özel yatırımcıların güvenini artırmaya katkıda bulunacaktır. Teknoloji endüstrilerine yapılan yatırımlar bir öncelik olmalıdır, çünkü bu sektör Avrupa'da yaklaşık 12 milyon doğrudan iş sağlamaktadır ve Avrupa'nın devam eden refah ve rekabet gücünün merkezinde yer almaktadır. Yatırım politikasını, dar bir "stratejik" teknoloji bakış açısıyla veya sektör kümesi tanımlamak suretiyle yukarıdan aşağıya bir yaklaşımla sınırlamak, nihayetinde rekabeti bozacak, yer değiştirme etkilerine ve kaynakların Avrupa endüstrisinin rekabetçi olduğu alanlardan yeniden tahsis edilmesine yol açacaktır. Bu nedenle, yalnızca kontrolümüz dışındaki küresel trendlere tepki vermek yerine, gelişmiş üretim ve elektrifikasyon gibi mevcut güçlü yönlerimizi geliştiren, öngörülmesi ve teknoloji-nötr bir vizyona ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle, AB'nin yatırım politikası,

altyapı, savunma ve güvenlik alanlarındaki yatırımları artırarak üretim ve elektrifikasyon teknolojilerine yapılan yatırımları artırmayı hedeflemelidir. Ayrıca, altyapı, savunma ve güvenlik yatırımları teşvik edilirken kamu alımlarından daha fazla yararlanılmalıdır.

Özel Yatırımlar

Hem AB hem de Üye Devletler özel yatırımları artırmaya odaklanmalıdır. Kamu bütçesi sanayiye desteklemek ve ikiz yeşil ve dijital dönüşümü gerçekleştirmek için yeterli olmayacağından, önemli miktarda özel yatırıma ihtiyaç olacağı açıktır. Avrupa Komisyonu, sürdürülebilir finans için Sermaye Piyasaları Birliği'nin (CMU) kurulmasına kadar bir dizi girişimde bulundu. Bununla birlikte, sektörümüzün yaşadığı özel yatırımlardaki önemli düşüş göz önüne alındığında, aşağıdaki acil eylemler önerilmektedir:

➤ Özel Yatırımların Güçlendirilmesi

Teknolojilere yapılan yatırımların en büyük payı özel sektörden gelmelidir. AB politika öncelik alanlarını desteklemek için 372 milyar Euro'dan fazla özel yatırımı kolaylaştırmayı amaçlayan Invest EU, izlenmesi gereken bir örnektir. Bu tür daha geniş politika hedeflerine katkıda bulunan açık çağrılar tercih edilmelidir. Avrupa Araştırma ve İnovasyon topluluklarında iş birliği, sanayi ve politika yapımcılar arasındaki kamu- özel ortaklıkları gibi iş birlikleri, endüstrinin diyalog ve katılımını sağlamak için uygun bir araç olarak değerini göstermiştir. Şimdiye kadar, Made in Europe, Akıllı Şebekeler ve Hizmetler Ortak Teşebbüsleri gibi kamu-özel sektör ortaklıkları her iki taraf için de başarılı olmuştur. Araştırmaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisini güçlendirmek için iş dünyası liderliğindeki kamu-özel sektör ortaklık modellerini geliştirmeye devam etmemiz gerekmektedir. Önceliklerin endüstri ile birlikte belirlenmesi, gerçek endüstriyel ihtiyaçlarla daha uyumlu çalışma programlarına yol açmakta, bu da sonuçların alınma olasılığını, verimli bütçe kullanımını ve Ar-Ge'de özel sermaye için artan teşvikleri artırmaktadır. Kamu-özel sektör ortaklık modelinin tüm avantajlarından yararlanmak için bunların genişletilmesi önerilmektedir.

➤ 2025'te AB taksonomisine etkinleştirici teknolojilerin dahil edilmesi

Özel yatırımları yeşil geçişe yönelik harekete geçirmek için, çok çeşitli en gelişmiş teknolojilerin, sistemlerin ve hizmetlerin üretimi, 2025'in başlarında güncellenecek olan AB taksonomisinin delege edilmiş eylemleri kapsamındaki teknik kriterlere yansıtılmalıdır. Örneğin, döngüsellliği mümkün kılan verimli enerji kullanan ekipman ve makinelerin üretimi, endüstriyel süreçlerde kirliliğin önlenmesi, onarım veya yenileme gibi döngüsel ekonomi kapsamındaki hizmetler ve dijital çözümler yatırımcılar için yeşil alanlar sayılmalıdır. Sürdürülebilirliği sağlayan tüm teknolojiler için uygun fiyatlı finansmana erişim ve destek olmadan, Avrupa'nın net sıfır ve yeşil dönüşüm stratejik hedefine ulaşması zor görünmektedir.

➤ **Sermaye için tek pazarın tamamlanması**

AB Bankacılık Birliği ve Sermaye Piyasaları Birliği doğru yönde ilerliyor, ancak Sermaye Piyasaları Birliği'ni tamamlamak için hem politika yapıcılar hem de piyasa katılımcıları tarafından daha fazlasının yapılması gerekiyor. AB'de finansal entegrasyon artmakta ancak daha da iyileştirilmesi gerekmektedir.

Kamu Yatırımları

McKinsey tarafından hazırlanan raporda, AB ile ABD arasındaki yatırım açığının kapanması için Avrupa'daki özel ve kamu yatırımlarının yılda 400 milyar € olmak üzere keskin bir şekilde artması gerektiğini belirtilmektedir. Kamu yatırımlarının sanayinin rekabet gücü üzerindeki önemli rolünü kabul etmekle birlikte, sürekli artan devlet yardımı seviyelerinin Avrupa ekonomisinin ve kamu maliyesinin uzun vadeli rekabet gücü için yapısal riskler taşıdığından endişe duyulmaktadır. Rekabetçi olmayan endüstrileri yapay olarak destekleyen devlet yardımları, ekonomideki kaynakların optimal kullanımı için önemli olan kâr amacı gütmeyen şirketlerin "yaratıcı yıkımını" kısıtladığı için ters etki yaratmaktadır. AB, geleneksel olarak, bir kriz nedeniyle veya tek bir üye devletin tepki vermediği durumlarda, ortak tepki vermenin aciliyetinin olduğu faaliyetleri finanse etmiştir. AB ekonomilerine yardımcı olmak için şu anda bir dizi çeşitli finansman aracı mevcuttur; yine de farklı AB fonları arasındaki sinerjiler genellikle eksiktir ve finansmana erişim karmaşık olmaya devam etmektedir. Kamu yatırımlarının AB'nin uzun vadeli rekabet gücüne katkıda bulunmasını sağlamak için aşağıdaki eylemler gerçekleştirilmelidir:

➤ **Mevcut finansman araçlarının gözden geçirilmesi**

Mevcut araçların basitleştirilmeye, daha fazla öngörülebilirliğe ve daha şeffaf ve rekabetçi süreçlere ihtiyacı bulunmaktadır. Mevcut AB finansman araçlarının etkinliğinin kapsamlı bir eleştirel incelemesinin yapılması, bunların inovasyon ve dağıtım sürecindeki ilgili aşamalarla karşılaştırılması ve temel AB politika hedeflerine ulaşılmasına katkılarının değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamlı inceleme, ilgili sanayi sektörlerine danışılarak yapılmalı ve mevcut finansal araçların tek Avrupa pazarındaki bozulmalar gibi yan etkilere yol açmayacağı değerlendirilmelidir. Ayrıca, şirketlerin büyüklüğüne ve menşe üye devletine bakılmaksızın finansmana erişim konusunda eşit fırsata sahip olup olmadığı da değerlendirilmelidir. Sonuçlar optimal olmayan bir sisteme işaret ediyorsa, sanayi politikası hedeflerini yönlendirmek için mükemmelliği destekleyen çeşitli Avrupa fonlarında tutarlı bir reform çağrısında bulunmak uygun olacaktır. Böyle bir analiz, potansiyel yeni bir finansman aracının piyasaya sürülmesinden önce yapılmalıdır.

➤ **Daha geniş politika hedeflerine ulaşmak için vergi teşviklerine öncelik verilmesi**

Kamu bütçesi endüstri odaklı bir projeye tahsis edilecekse, kamu yatırımının sübvansiyonlardan ziyade vergi teşvikleri şeklinde kullanılması daha verimli olacaktır. Sübvansiyonlarla karşılaştırıldığında, vergi teşvikleri, para ilk üretildiği yerde kaldığı için hem vergi seviyelerini hem de işlem maliyetlerini düşürme potansiyeline sahiptir. Ayrıca, alıcı için eşit erişim ve öngörülebilirlik sağlamak, böylece yatırım teşviklerini güçlendirmektedir. Ulusal vergi

teşvikleri, etkiyi artırmak ve çelişen politika hedeflerinden kaçınmak için AB düzeyinde koordine edilmelidir.

➤ **Avrupa ve ulusal kamu yatırımları için eşit şartlar yaratılması**

AB üye devletleri arasında bir iç sübvansiyon yarışını önlemek için, ulusal devlet yardımı GSYİH'nın %2'sinden düşük olmalıdır. Komisyon, AB devlet yardımı yönergelerini sıkı bir şekilde uygulamalı ve devlet yardımının tek pazarın işleyişine zarar vermemesini sağlamak için daha kapsamlı bir etki değerlendirmesi yapmalıdır. GSYİH'nın %2'sinin üzerindeki devlet yardımı, projenin coğrafi konumuna göre değil, mükemmellik kriterleri gibi performansa dayalı kriterlere göre projelere yönlendirilen ortak bir AB fonunda verilmelidir. Yeni borçlar veya net vergi yükünde bir artış gerektirecek kamu yatırımlarına karşı şiddetle uyarıda bulunmak gerekiyor. Bu, kamu yatırımlarının kamu maliyesi içinde yeniden dağıtımın sonucu olması gerektiği anlamına gelmektedir.

➤ **Teknoloji tarafsızlığının ve mükemmelliğinin yeniden taahhüt edilmesi**

Politik olarak tanımlanmış herhangi bir "stratejik" teknoloji listesi, robotik, otomasyon ve diğer gelişmiş üretim teknolojileri ve bileşenleri gibi temel etkinleştirme teknolojilerini ve değer zincirlerini gözden kaçırma riski taşımaktadır. Kamu mali desteğinin verilmesi, AB'nin İnovasyon Fonu'nda olduğu gibi, mükemmellik ve rekabetçi seçim süreçlerine dayanmalıdır. Tek bir şirkete veya tek bir teknolojiye destek vermek yerine, ekosistemler, kümeler, değer zincirleri ve altyapı içindeki şirket odaklı teknoloji projelerine öncelik verilmelidir.

➤ **Güçlü inovasyon desteği sağlanması**

Hem ulusal fonlar hem de Avrupa finansman araçları açısından araştırma, geliştirme ve inovasyona destek önceliklendirilmelidir. AB, Avrupa'nın rekabet gücünü teşvik etmek için Avrupa'nın bir sonraki Araştırma Çerçeve Programı (FP10) bütçesini en az iki katına çıkararak 200 milyar Euro'ya çıkarmalıdır. AB araştırma ve inovasyon bütçesindeki bu artış, yeni bir AB borcu yaratmadan ve vergileri artırmadan gerçekleşmelidir. Ayrıca, inovasyon desteği, açıkça tek bir politika hedefini önceliklendiren ancak teknoloji nötr olan İnovasyon Fonu örneğini takip etmelidir. Uzun vadeli rekabet gücü oluşturmak için rekabet öncesi araştırma ve geliştirme programlarına finansman sağlama ihtiyacının altını çizirken, piyasa uygulamalarına daha yakın destek sağlarken piyasa başarısızlıklarını ve riski paylaşma koşullarını ele almak ve rekabetçi olmanın bir yolu olarak seri üretime destek verilmemesi konusunda dikkat çekmek gerekmektedir.

➤ **AB kamu finansmanına erişimin radikal bir şekilde basitleştirilmesi**

Giderek artan sayıda Avrupa menşeli şirket, karmaşık başvuru prosedürleri nedeniyle AB fonlarına erişmeyi zor bulduğunu söylüyor. Örneğin, AB İnovasyon Fonu'ndan fon aramak için Avrupalı şirketlerin 300 sayfalık bir belge sunması gerekiyor ve bu da genellikle bir yıl süren bir hazırlık süresi alıyor. Buna karşılık, ABD merkezli bir şirketin Enflasyon Azaltma Yasası avantajlarına başvururken 30 sayfalık bir proje belgesi sunması yeterli olmaktadır. AB fonları başvuru süreçlerinin kolaylaştırılması ve şeffaflığın sağlanması, katılımın artmasına ve mevcut

fonların etkin kullanımına katkıda bulunacaktır. Bu aynı zamanda fonları kötüye kullananlar için daha ağır cezaları da gerektirecektir.

➤ **Piyasa başarısızlığının net bir tanımının oluşturulması**

"Piyasa başarısızlığının" genellikle devlet yardımı için bir gerekçe olarak gösterildiği göz önüne alındığında, Avrupa Komisyonu tarafından piyasa başarısızlığının net bir tanımının geliştirilmesi önerilmektedir.

Detaylı Bilgi için:

- <https://orgalim.eu/reports/economics-and-statistics-report-spring-2024> (04/06/2024)
- <https://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm> (07/12/2023)
- [SMEs and entrepreneurship | OECD](https://www.oecd.org/sme/entrepreneurship/) (13/06/2024)
- <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/accelerating-europe-competitiveness-for-a-new-era> (16/01/2024)

Kaynak: <https://orgalim.eu/position-papers/orgalim-key-recommendations-investments>